

Parallele werelden

Christus Triumfatorkerk, 30 oktober 2022

Voorganger: ds. Jaap van den Akker

Lezing: 2 Koningen 2: 1-25

KOMEN

- Welkomstwoord
- Aanvangslied 'Lieve Heer, Gij zegt kom en ik kom' (Lied 840: 1 en 2)
- Moment van Stilte
- Begroeting en bemoediging
- Psalm van de zondag Psalm 72

Zingen: Psalm 72a (andere melodie, zie onder, melodie refrein en couplet zijn gelijk)

Refrein, 1, refrein

Lezen: Psalm 72: 12-14

De koning zal arme mensen bevrijden,
mensen in nood zal hij helpen.
Iedereen die om hulp roept, zal hij helpen.
Mensen zonder macht zal hij bevrijden,
hij zal het leven van arme mensen redden.
Hij zal hen redden uit gevaar,
hij zal hen bevrijden van geweld,
want hun leven is kostbaar voor hem.

Zingen: Psalm 72a: 4 en refrein

- Kyriegebed
- Glorialied: 'Toch overwint eens de genade' (Lied: 755)

WOORD

- Voor de kinderen
Gebed
Gesprek 'Ik ben rijk!'
Lied met de kinderen: 'Voor mij is geluk' (Lied 783)
- Schriftlezing: II Koningen 5: 1-19a (Saskia)
- Lied 'De eersten zijn de laatsten' (Lied 991: 1-4)
- Schriftlezing II Koningen 5: 19b-27 (Saskia)
- Lied 'De eersten zijn de laatsten' (Lied 991: 5-8)
- Preek

Er worden hier vandaag twee parallelle wereld geschapen – in het Bijbelverhaal. Twee totaal verschillende perspectieven – die volstrekt langs elkaar heen lijken te leven, die naast elkaar bestaan. Alhoewel... soms steekt er iemand over. Zo ontdekken we ook vandaag. Nee, ik heb het niet over een parallelle werkelijkheid waarin de wereld niet door mensen, meestal wat oudere witte mannen wordt bestuurd, maar door reptielen, en dat maar een paar mensen op deze wereld door hebben, dat het een schijnwereld is waarin we leven, en dat niets is wat het lijkt. Dat we speelbal zijn van een veel groter machtsspel, waar wij geen weet van hebben. Daar wilde ik het maar niet over hebben vandaag. Tenminste, niet expliciet.

Het gaat vandaag over twee werelden – twee werelden waar de profetie de vinger bij legt in dit verhaal.

De eerste wereld is de wereld die we kennen. Van het *oldboys network*, van de juiste politieke kringen, van rijkdom ook en van macht en aanzien. Het is in ons verhaal de wereld

van **Naäman** en zijn **koning**. Naäman is de bevelhebber van het leger van de koning van Aram, zo hoorden we. Hij staat bij zijn koning in hoog aanzien en wordt op handen gedragen. Naäman heeft het gemaakt in het leven, kan je wel zeggen. Hij behoort tot de rijken de machtige van zijn tijd. “Hier volgt een succesverhaal!”, zo denk je meteen
Nou nee dus, helaas.

Want de volgende zin doet eigenlijk alles te niet.

Die man nu — een sterke held - was melaats.

Melaats. Dat ene woord stelt alles in een ander daglicht, alle status en positie en alles wat je er bij voorstelt. **Melaats** - “een huidziekte die onrein maakt” in onze vertaling – het wil zeggen: de huid, het 'vlees' is aangetast. En daarmee is de hele mens aangetast, in de theologie van de Bijbel. Melaatsheid staat voor: je kunt niet werkelijk leven. Je wordt uitgestoten uit de gemeenschap. Nog steeds, al heet het nu lepra. Het zet een reusachtig vraagteken bij heel de grootsheid van Naäman. Wat stelt het allemaal voor? Kan hij wel mens zijn?

Die vraag hangt boven het verhaal. Als er opeens een **klein meisje** ten tonele wordt gevoerd. Midden in die grote wereld. In het machtscentrum van Aram, is er opeens een jong Joods meisje – slavin notabene. Gevangengenomen, geroofd op een van de vele oorlogen die Aram en Israël met elkaar uitvechten in deze tijd.

Tegenover de grote man Naäman staat daar dat kleine meisje. Ze komt uit Israël, slachtoffer van een machtsstrijd. Maar ze is er en, ondenkbaar in haar positie, waagt ze het om iets te zeggen. Midden in de grote wereld klinkt haar kleine, maar beslissende stem. Alsof een zestienjarige Gertha Thunberg de Verenigde Naties toespreekt en de grijze heren daar de les leest.

Vreemd eigenlijk dat dat meisje überhaupt haar meesters aanspreekt. Ze heeft alle reden om haar vijand te verwensen. Maar dit meisje, ze spreekt niet tégen Naäman en zijn vrouw, ze spreekt vóór hem. Even komt de ene wereld in contact met de andere wereld. In het machtscentrum valt het woord van de **profeet**.

Maar dan ook maar heel even. Want meteen wordt dit idee natuurlijk op hoog niveau uitgewerkt. De koning van Aram neemt de leiding. Hij stuurt een brief naar zijn collega in het andere regeringscentrum, Samaria hoofdstad van Israël en stuurt Naäman daarnaartoe gewapend met een immense schat.

En de reactie van de **koning van Israël**– de koningen blijven met opzet naamloos in dit verhaal – ligt voor de hand. Hij is achterdochtig. In de politiek gebeurt er nooit zomaar iets. Als de ene president toenadering zoekt tot de andere dan is dat altijd met een verborgen agenda. Omdat hij er zelf voordeel bij denkt te hebben. En zo gaat het ook hier: de koning van Israël. vermoedt een list. Onder het motto: niemand zoekt zomaar contact of menselijkheid. Niemand doet zonder bijbedoelingen aardig, er wordt vast en zeker tegelijkertijd aan de poten van mijn stoel gezaagd. Er zal wel iets achter zitten! **Voor wat hoort wat** – dat is deze wereld, niets is **zomaar, om niet...**

Maar de profeet kijkt anders en spreekt anders. De profeet kijkt naar het **hart**, met de **ogen van God**. Zonder verborgen agenda. *Laat hij toch naar mij toe komen*, zegt **Elisa**. Juist hij, juist de vreemdeling, de buitenstaander. Laat hem maar komen.

Naäman gaat. En hier komen Gods wereld en de grote mensen wereld bij elkaar. Hier raken ze elkaar. En het botst, het past niet, het schuurt. Wat een onbegrip.

Naäman zet zijn rijtuig voor de deur van Elisa en je ziet hem denken: zo meteen komt de sjamaan gewichtige rituelen uitvoeren. Met veel show en misbaar, zo hoort dat toch. Die profeet moet ook ergens van leven, die verdient zijn geld met het aantal hits dat zijn optreden krijgt op Instagram en YouTube.

Maar niets van dat al. Het wordt een desillusie voor Naäman. Er komt een boodschappertje vertellen dat hij zich zevenmaal in de Jordaan mag gaan wassen. En dat is het. Een belediging

voor iemand van Naämans statuur. De godsmann komt niet eens even zelf naar buiten! Geen mooie, mysterieuze, genezende handgebaren, niets. "En nu moet ik me gaan wassen in een moddersloot? Ik ga naar huis!"

Maar dan gebeurt het opnieuw. Zoals eerder al in Aram dat vreemde kleine meisje beslissend het woord nam, zo zijn het nu de **knechten** die de ommekeer in het verhaal brengen. De knechten zijn het die de heer bij de hand nemen. Om niet te zeggen: zij zijn het die hem redden.

Nu moeten we het toch inmiddels wel door hebben – lijkt het verhaal te willen vertellen. Niet de **machtigen en de sterken**, maar de knechten maken uiteindelijk het verschil. Dat is het geheim van de Bijbel, dat is het Evangelie. De profeet van Israël doet niet mee met het statusspel van Naäman – hij helpt gewoon waar geen helper is, nuchter en zakelijk. Zoals ook de God van Israël zélf geen machtige speler op het wereldtoneel wil zijn, maar rondgaat als een knecht. Zoals ook Jezus niet wil heersen, maar in ons midden is als Één die dient. De rollen worden omgedraaid, de wereld gaat op z'n kop. De knechten begrijpen het, De knechten spreken en de heer gehoorzaamt.

Zonder nog iets te zeggen, daalt hij af. Hij daalt van zijn rijtuig af, van zijn troon, van zijn positie. Zijn afdalen is de opmaat van zijn menswording. Want dat is het natuurlijk. Naäman wordt opnieuw geboren. Hij krijgt de huid van een kind. Hij wordt gedoopt, zonder het zelf te weten. Gedoopt in het verhaal van Israël. De vreemdeling wordt ondergedompeld in de geschiedenis van deze bijzondere God. Naäman duikt in de moddersloot en wordt mens. Om precies te zijn: hij wordt als een kleine jongen, met een gave huid, alsof hij pasgeboren is. Eén die staat naast dat kleine meisje, thuis, in Aram.

En dan is Aram ook niet meer zijn thuis. Die wereld van koningen en 'sterke helden', onze wereld waarin vooral telt wat je presteert, onze wereld van markt en strijd, waarin mensen vooral concurrenten van elkaar zijn dat is ten diepste niet meer zijn thuis. En daarom die fantastische vraag van Naäman als hij terugkomt bij Elisa: kan ik alsjeblijft een lading grond meekrijgen? Naäman wil een stukje **Beloofd Land** importeren in zijn eigen land. En daardoor zou Aram zomaar eens beloofd land kunnen worden.

Ook Nederland zou zomaar eens beloofd land kunnen worden. Het zou zomaar eens kunnen dat die wereld waarin je leeft veranderd wordt door dit verhaal. Midden in die **presteerwereld** van ons kan zomaar iets oplichten van bevrijding, van ontspannenheid, van geschonken vrijheid. Wie is ondergedompeld in dit verhaal gaat daar rekening mee houden. Die gaat de kleine tekenen ervan zoeken. Het laat je niet meer los. Zo gaat Naäman naar huis, met een stukje beloofd land in zijn koffers. **Hij is overgestoken naar die andere wereld.**
Eind goed algoed?

Helaas, de knecht van Elisa, Gehazi, denkt er anders over. **Hij maakt de omgekeerde beweging.**

Hij denkt er een slaatje uit te slaan. Hij wil graag hogerop. Hij ruikt de macht en de rijkdom. 'Die Arameeër' had toch zo graag geschenken willen achterlaten? Zonde om daar geen gebruik van te maken! "Neem toch iets, néém!", zo had hij bij Elisa aangedrongen. **Nemen**, daar gaat het hier over – in deze wereld.

De profeet had niet anders gekund dan dat afwijzen. Niet uit beleefdheid, niet uit groothartigheid, niet vanwege de beroepscode, maar omdat daarmee alles op het spel staat. In dit verhaal, bij deze God, geldt nu juist *niet*: voor wat hoort wat. Hier is het nu eens niet afhankelijk van wat jij allemaal meebrengt. Hier wordt nu eens niet geteld wat jij levert, wat jij presteert, wat jij offert. De profeet kon niets aannemen, omdat hier nu eens een keer niet het nemen centraal stond. Hier is het enkel en alleen **geven**. **Genade** is dat. En dat is **gratis**. Leren leven uit genade – dat is de wet van het beloofde Land. Maar Gehazi wil meer. En realiseert zich niet dat hij daarmee veel minder krijgt. Gehazi gaat 'die Arameeër' achterna om er beter van te worden. En realiseert zich niet dat hij daarmee zelf meer Arameeër is dan Naäman, die nu juist zo door het verhaal van Israël was aangeraakt. Gehazi geeft het bevrijdende woord prijs, terwijl Naäman het juist gewonnen had.

En zo is de omdraaiing compleet. De vreemdeling Naäman komt van zijn voetstuk, legt zijn aanzien af en wordt kind van God.

Gehazi was kind van God en hij leefde van genade in het Beloofde Land, maar hij kiest voor zichzelf en **zelfverrijking** en zijn mens-zijn wordt aangetast. Hij wordt melaats.

En zo eindigt het verhaal niet mooi, maar hard. Met het woord waar het mee begon: melaats. Het eindigt niet met een aai over de bol, maar met een scherpe vraag. Dat is profetie. De scherpste blijft. Vorige keer twee berinnen, nu melaatsheid.

Dat is niet om ons bang te maken, dat is om duidelijk te maken dat het ergens omgaat in het leven, in het geloof. De we in een complexe weerbarstige

wereld, toch keuzes moeten maken, die soms tegen de stroom in gaan. Die moeilijk zijn en ook niet altijd lukken.

Het is de vraag van het evangelie, ook in onze tijd:

Is dit het moment om voor jezelf te gaan of mag de kwetsbare ander in het midden staan? Wordt het *Nemen* of *geven-en-ontvangen*? Melaats of mens? Het is een diepe vraag aan de wereld van het recht van de sterkste en zelfverrijking waarin wij leven.

Is er dan een alternatief?

Ja! Er is en alternatief, zegt de profetie. Het alternatief wordt ons hier aangereikt, dat alternatief is genade. Om niet. Gratis. Een tegengeluid in een wereld waarin alles berekend wordt.

Een nieuwe wereld. Nu al. Amen.

- Muzikaal intermezzo

ANTWOORD

- Lied 'De wijze woorden en het groot vertoon' (Lied 1001)
- Dankgebed en voorbeden, stil gebed, Onze Vader
- Collecte (1^e, 2^e, om de twee weken een 'deurcollecte')

GAAN

- Slotlied 'Waar God de Heer zijn schreden zet' (Lied 723)
- Zegen, gevolgd door gezongen "Amen"

Voor wat hoort wat	Om niet
Naäman	Melaats
Koning van Aram	Meisje
Koning van Israël	Profeet
Machtigen en sterken	Hart, Oog van God
Presteerwereld	Elisa en <u>Gehazi</u>
Nemen	Knechten
Zelfverrijking	Beloofd Land
	Geven – Genade - Gratis